

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ
FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR GRAFICKÝ DESIGN 1
STUDIO OF GRAPHIC DESIGN 1

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE Autorská kniha – Šamanské techniky a rituály
BACHELOR THESIS Author book – Shamanic techniques and rituals

AUTOR PRÁCE Tereza Bierská
AUTHOR

VEDOUCÍ PRÁCE Mgr. Art. Žaneta Drgová
SUPERVISOR

OPONENT PRÁCE Mgr. Art. Tereza Řičanová
OPPONENT

Dokumentace VŠKP

Obsah:

OBRAZOVÁ ČÁST	s. 3 – 5
TEXTOVÁ ČÁST	s. 6 – 10

Dokumentace VŠKP

OBRAZOVÁ ČÁST

K obhajobě byly předloženy dva výtisky autorské knihy.

Fotografie z průběhu rituálů:

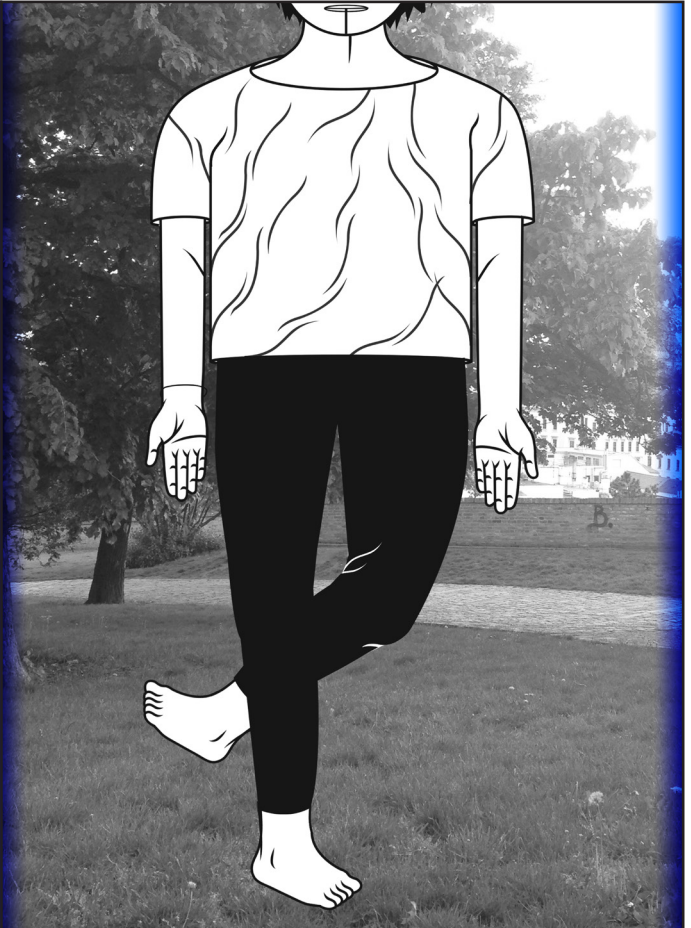
Knižní blok autorské knihy (390×287 mm):

ZELENÁ JE BARVOU BOHYNĚ
A ŽENSKÉHO ELEMENTU

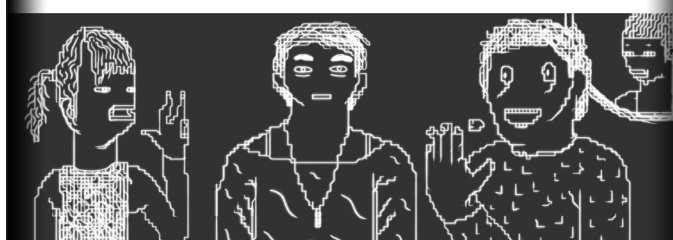
ČERVENÁ ZÁSE MUŽSKÉHO

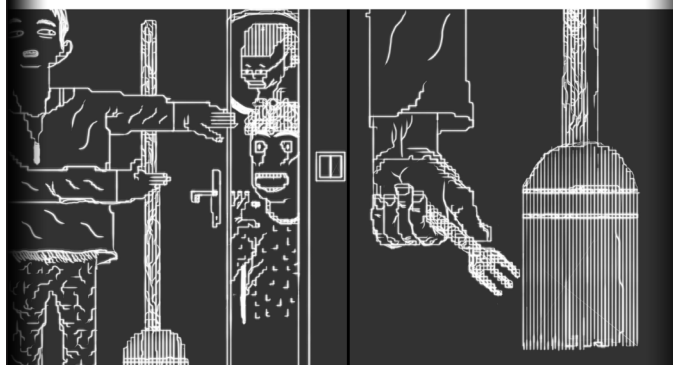

SOZÍ SI OMYJEME TĚLO

JAK SE ZBAVIT OTRAVNĚ NÁVŠTĚVY

POKUD VAŠI DRAZÍ PŘÁTELÉ UŽ DLOUHO SOCKUJÍ U VÁS NA GAUČI EXISTUJE NĚKOLIK ZAKLÍNADEL, KTERÉ NÁVŠTĚVU POPOSTŘÍ K ODCHODU.

JDĚTE DO VEDLEJŠÍHO POKOJE A POSTAVTE TAM KOŠTĚ,

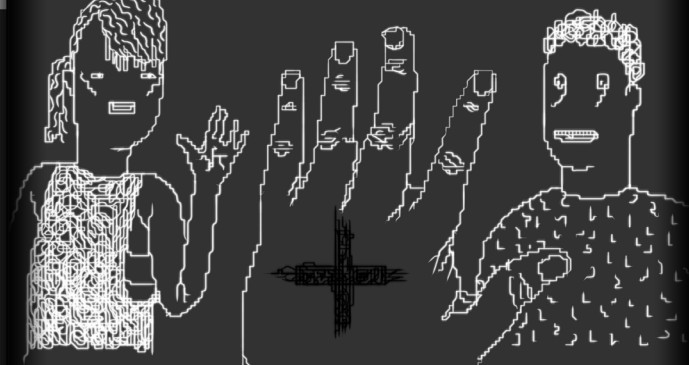
K POSÍLENÍ KOUZLA MŮŽEME DO ŠTĚTIN ZAPÍCHNOUT VIDLIČKU.

JESTLIŽE SE STÁLE NEMAJÍ K ODCHODU...

MŮŽEME JIM DO BOT DÁT ŠPETKU SOLI.

NEBO NASYPEME TROCHU PEPŘE VEDLE MÍSTA, KDE SEDI

TAKY POMAHA, KDYZ SI NAČRTNEME UKAZOVACÍM KŘÍŽ NAD HRBETEM LEVĚ RUKY.

TEXTOVÁ ČÁST

Bakalářskou práci jsem zaměřila na výzkum a sběr informací v oblasti rituálů a šamanismu na území České republiky. Téma jsem si zvolila, protože se již delší dobu zajímám o tuto oblast nelehce uchopitelného světa, který vybočuje z racionálního chápání dnešní společnosti. Šamanství a jeho techniky vychází především ze zkušeností a prožitků, které vnímáme během rituálu. Důraz je kladen na naše vizualizace (představy), které nebereme jako něco náhodného, ale jako důkaz našeho spojení s přírodní magií. Tímto projektem bych ráda podpořila obnovení našich tradičních rituálů a zvyků formou ilustrované autorské knihy, která vychází z mých osobních prožitků jejich experimentálního vykonávání.

Úvod do problematiky

„Šaman: muž nebo žena, kteří získali znalosti z jiných dimenzí, obvykle díky alternativním stavům vědomí. Díky této znalosti může šaman pomocí magie měnit svět.

Šamanismus: magické či rituální praktiky šamanů, jen zřídka náboženské podstaty. Šamanismus nemá nic společného s vírou, je to záležitost magie.

Magie: proces vytváření změny pomocí přirozených energií. Magie je přirozeným procesem, neobsahuje žádná nadpřirozená „kouzla“. V současné době je už umění magie skoro zapomenuto, ale stále přítomno. Většinou ho vnímáme jako něco zvláštního či nebezpečného.

Vizualizace: (= naše představy, kontrolovatelná fantazie) umění formovat v duchu obrazy. V magii se používá pro nasměrování energie a dosažení požadovaného stavu.“¹

Významnou inspirací pro mě byl německý profesor antropologie Wolf-Dieter Storl, který se zabývá šamanismem a léčitelstvím v tradičních společenstvích. Při bližším studiu mě velmi zaujala jeho dizertační práce s názvem „*Šamanismus mezi Američany evropského původu*“. Hlavní myšlenkou této studie bylo, že lidé se zájmem o spiritualitu by se měli vracet ke svým původním kořenům a čerpat z moudrosti svých vlastních předků.

V dnešní době se u nás stále více lidí zajímá o přírodní léčitelství a o jiné spirituální služby, ale obrací se většinou k západním a východním kulturám (hledání duchovního poznání například v Indii a nebo u amerických indiánů). Tento neošamanismus se snaží o obnovení zaniklých šamanských tradic a o návrat k původní spiritualitě. Bývá mu vytýkána kulturní krádež, při které jsou tradiční znalosti a techniky domorodých národů volně šířeny do zemí s jinou tradicí. Neošamanismus vznikl ve spojení s novodobým duchovním směrem New Age, jehož filosofie spojuje prvky orientálních náboženství, vědeckých hypotéz apod.

¹ CUNNINGHAM, Scott a David HARRINGTON. Přírodní magie v domácnosti: zaklínadla a rituály pro váš domov. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2004, 146 s. ISBN 80-7336-141-8.

Pro obnovení naší evropské spirituální kultury a dědictví je tu organizace ECER (European Congress of the Ethnic Religions), ve které jsou sdružení zástupci Slovanů, Germánů, Vikingů, Árijsko-Baltských kmenů a Keltů. Zejména v Litvě je tato organizace podporována dokonce vládou, která se takto snaží o záchranu národního kulturního dědictví země. V České republice má zatím jen několik podporovatelů, kteří vedou malá sdružení jako například šamanské hnutí Oko Bohů nebo společenství slovanského pohanství Rodná Víra.

Na našem území se před rozšířením křesťanství prolínaly hluboké spirituální tradice Keltů, Germánů a Slovanů. Tyto národy se soustředily především na uctívání přírodních sil, nadpřirozených bytostí a bohů, u kterých věřily, že se nachází v přírodních objektech a jevech. Uctívání těchto přírodních entit probíhalo skrze rituály. Tímto spojením si chtěli zajistit například ochranu, uzdravení, lepší úrodu atd.

Všechny tyto národy měly pozitivní vztah ke spiritualitě, individualismu, kultu ženství, přírodnímu léčitelství a přírodě obecně. Právě k těmto hodnotám se obracíme i v dnešní době.

Proces vzniku autorské knihy:

1

Informace k tématice rituálů a šamanských technik na našem území jsem získala zejména ze zdrojů archívu Moravsko zemské knihovny a dále přímo ve specializovaných esoterických obchodech, kde je tato literatura dostupná. Také jsem čerpala z internetových zdrojů na stránkách českých pohanských sdružení jako je Oko Bohů nebo Rodná Víra.

2

Můj výzkum jsem zaměřila na přírodní náboženství Keltů, Germánů a Slovanů, ale pátrala jsem i po obecných informacích jako jsou chápání rituálů a šamanismu ve světě nebo práce s přírodní magií. Hledala jsem rituály a techniky, které se v různých obdobích objevovaly ve všech zmiňovaných národech naší historie a dochovaly se až do nynější doby.

3

Poté jsem přešla k osobní realizaci rituálů a technik, které jsem sesbírala. Uskutečněné obřady jsem přizpůsobila dnešním podmínkám. K záznamu jsem využila médium fotografie jako soudobý prostředek dokumentace životního prostoru.

4

Z fotografií, vlastních prožitků a vizualizací jsem volně zpracovala ilustrace, které ve výsledku znázorňují obrázkový příběh o každém realizovaném rituálu. Tento materiál pak dal vzniknout mé autorské knize.

5

Závěrečná instalace knihy bude v prostoru doplněná o předměty používané při rituálech – Atributy 4 elementů (voda, země, vzduch, oheň), šamanský šíp, květiny, atd. Tyto věci by měly tvořit oltář, který znázorňuje most mezi naším viditelným a spirituálním světem.

Koncepce a vizuální stránka knihy

Knihy je zpracována formou deníku. Jednotlivé rituály, které jsou zformovány do obrazových příběhů, nejsou nositeli přesného návodu, ale mají jen představit mou osobní cestu šamanismu. Tuto cestu jsem zahájila rituály sebezasvěcením a tvorbou oltáře, které mají otevřít naši mysl dalšímu vnímání. Další rituály přirozeně byly spojeny s dobou, ve které jsem se tomuto tématu věnovala – jaro. Proto jsem představila důležitý svátek Beltane, také květinový rituál k přivolání lásky a obřadní rituál při úplňku. Tyto rituály jsou důležité pro dobu, kdy jsou vykonávány a byly prováděny s velkou posvátností, proto jsem chtěla na dalších vybraných ukázat rituály běžného života, které mi přišly zajímavé.

Návody a verze těchto rituálů byly vykonávány ve starých časech, proto se zde pracuje s prostředky, které nejsou v dnešní době pro nás s celou dostupné. Snažila jsem se je tedy pro dnešní dobu přizpůsobit. (např.: Při zasvěcovacím rituálu se lidé koupali v přírodním zdroji vody, já jsem však použila vanu.)

Rituály jsou určité dané sekvence kroků. Mají vždy svoji viditelnou, zjevnou rovinu se svými danými pravidly, které v nás svým záměrem chtějí probudit naše dětské, instinktivní, nevědomé jednání. Také mají, ale rovinu skrytou, více či méně uvědomovanou, která je zacílená na prosté vyvolání pocitů bezpečí, síly, apod., nebo mají za úlohu vyvolat něco vyššího mimo náš dnes chápatelný svět a pomoci nám podle toho za jakým účelem rituál provádíme.

Vizuální stránku knihy jsem rozdělila na dvě roviny – viditelnou a skrytou. První reprezentují fotografie. Druhou, která je našim očím skryta, zastupují vizualizace ve formě ilustrací. V přírodní magii je právě tato představivost používána k nasměrování a ovládnutí proudící energie.

Mé vlastní prožitky při rituálech jsem zaznamenávala pomocí fotoaparátu v mobilním telefonu, který mi nabídl neustálou možnost záznamu, například při hledání správných předmětů pro rituály, na které můžete narazit kdykoliv (peříčka, kameny). Kladla jsem důraz na přirozenost, nechtěla jsem se omezovat uměleckou fotografií nebo se nechat fotografovat cizí osobou.

Fotka mi sloužila jako základní kámen, na kterém jsem pak mohla stavět osobní prožitky a skryté jevy přenesené do ilustrací. V technice jsem se nijak neomezovala, ilustrace je mým osobním vyjádřením, jenž odráží mé představy. Využila jsem kresbu tužkou přímo do fotografií a následně skenování i práci s grafickými programy jako jsou Adobe Photoshop a Adobe Illustrator.

Specifikace autorské knihy

Pro knižní blok jsem zvolila přírodní nenatíraný papír, který je příjemný na dotek a svým jemným zatónováním vhodný pro ilustrace. Velký formát (390×287 mm) umocňuje vizuální zážitek, odkazuje také na staré lexikony a knihy pohanských učedníků. Vazbu jsem zvolila měkkou, otevřenou V4, která je praktická pro manipulaci a dá se dobře rozevírat, slouží takto k pomalému listování, přemítání a prožitku, který by měla celá kniha dávat. Otevřená vazba podtrhuje myšlenku deníku, který samovolně vznikl. Ilustrace postupně staví příběh rituálů, ty jsou odděleny jinak barevnou hranou stran, které odkazují na symboliku s nimi spojenou. Knihu také provází text, který dovysvětluje rituál nebo upozorňuje na symboliku dané situace.

Závěr

Prostřednictvím tohoto projektu jsem chtěla pochopit svět, tak jak ho vnímali naši předkové. Pokusila jsem se o převedení těchto zvyků do dnešní doby a odhalila jsem to, co jsme zapomněli vnímat a vidět.

Podařilo se mi získat zajímavé informace a prožít nové zkušenosti. Celý tento prožitek mi otevřel nové obzory chápání světa. Naučila jsem se všímat si i nepatrných detailů. Otestovala jsem mé dovednosti v třídění a strukturování velkého množství informací. Poprvé jsem kombinovala fotografii zároveň s ilustrací.

Inspirační zdroje:

- MOON, Sister. Wicca: kniha obřadů a rituálů. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub, 2006, 286 s. ISBN 80-242-1583-7.
- KOZÁK, Pavel a Marie HOLEČKOVÁ. Tajemná místa Brna a okolí. 1. vyd. Beroun: Nakladatelství MH, 2002, 95 s. ISBN 80-903023-9-4.
- TURNER, Victor Witter. Průběh rituálu. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2004, vii, 194 s. ISBN 80-7226-900-3.
- ELIADE, Mircea. Inicie, rituály, tajné společnosti: mystická zrození. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2004, vi, 213 s. ISBN 80-7226-901-1.
- CUNNINGHAM, Scott. Keltská přírodní magie: Wicca. Olomouc: Fontána, 2002, 238 s. ISBN 80-7336-026-8.
- CUNNINGHAM, Scott. Magie země: techniky přírodní magie. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 123 s. ISBN 978-80-247-3825-3.
- CUNNINGHAM, Scott. Techniky přírodní magie: země, vzduch, oheň, voda. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 208 s. ISBN 978-80-247-3139-1.
- CUNNINGHAM, Scott a David HARRINGTON. Přírodní magie v domácnosti: zaklínadla a rituály pro váš domov. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2004, 146 s. ISBN 80-7336-141-8.
- CUNNINGHAM, Scott a David HARRINGTON. Výroba magických předmětů: kouzelná řemesla v magii, magie rukou a magická vizualizace. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2003, 165 s. ISBN 80-7336-123-x.
- CUNNINGHAM, Scott a David HARRINGTON. Přírodní magie v domácnosti: zaklínadla a rituály pro váš domov. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2004, 146 s. ISBN 80-7336-141-8.
- ONDRUSCHKA, Wolf. Jdi cestou šamanů: kruh medicíny a kruh života v praxi. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2006, 120 s. ISBN 80-7336-345-3.
- VITEBSKY, Piers. Svět šamanů. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 1996, 184 s. ISBN 80-7176-303-9.
- KOCH, Rudolf. Kniha znamení: obsahuje nejruznější druhy symbolů používané primitivními národy a ranými křesťany od nejstarších dob až do středověku. Olomouc: Votobia, 1997, 108 s. ISBN 80-7198-189-3.
- ELIADE, Mircea. Od Zalmoxida k Čingischánovi: srovnávací studie o náboženství a folkloru Dácie a východní Evropy. Vyd. 1. Praha: Argo, 1997, 218 s. ISBN 80-7203-132-5.
- STORL, Wolf-Dieter. Magické rostliny Keltů: léčitelství, rostlinná kouzla, stromový kalendář. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2004, 339 s. ISBN 80-7207-557-8.
- STORL, Wolf-Dieter. Šamanské techniky a rituály: jak nalézt své kořeny pomocí šamanských rituálů. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2009, 325 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7336-497-7.
- Oko bohů – šamanské hnutí. [online]. 19.5.2015 [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <http://www.okobohu.cz/>
- Rodná víra . [online]. 19.5.2015 [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <http://rodnavira.cz/>
- Pohanství – Česká pohanská společnost. [online]. 19.5.2015 [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <http://pohanskaspolecnost.cz/pohanstvi/>